

Kian Reme

Kielland

89 spørsmål

Forord

Hvorfor denne boka?

Min bok *Kampen om Kielland* ble publisert i mai 2021, like før Stortingets behandling av Riksrevisjonens rapport om myndighetenes håndtering av Kielland-katastrofen.¹ Kielland-nettverket hadde i perioden 2017–2019 samlet inn spørsmål om Kielland fra de etterlatte og overlevende, og vi sendte disse 89 spørsmålene til Riksrevisjonen samme dag som de fikk oppdraget av Stortinget.

Riksrevisjonen kommenterer ikke disse spørsmålene i sin rapport.

Når etterlatte og overlevende stiller spørsmål, finner jeg det riktig å forsøke å svare mer systematisk på spørsmålene, der det er mulig. Der jeg ikke finner svar, forsøker jeg å peke på hva som kan gjøres for å komme lenger i søket etter svar.

Målgruppe

De etterlatte og overlevende er den første målgruppa for denne boka. Det er deres spørsmål, og de fortjener svar. Den andre målgruppa er alle som arbeider med ulike spørsmål knyttet til Kielland – forskere, journalister, faglige tillitsvalgte og mange andre som har engasjert seg i søk etter svar. Den tredje målgruppa er alle andre som måtte være interessert.

Om spørsmålene

Mange av spørsmålene handler om årsakene til katastrofen. I Riksrevisjonens rapport og i Minnebanken om Kielland-ulykka² dokumenteres det at stor andel av de berørte har liten tillit til de svarene norske myndigheter så langt har gitt, først og fremst gjennom den norske granskingskommisjonens to rapporter fra 1981 og 1983.³ De berørte søker svar både på personlige og private forhold, om hvem som snakket med eller observerte deres kjære før og under katastrofen. Noen svar på disse personlige spørsmålene har kommet i møter mellom overlevende og etterlatte. Men de søker også svar på de overordnede spørsmålene om årsaker og ansvar. De 89 spørsmålene som er denne bokas sentrale fokus handler nettopp

---

¹ «Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med Alexander L. Kielland-ulykken» Dokument 3:6 (2020-2021): Rapport

² <https://ebooks.uis.no/index.php/USPS/catalog/series/Kielland>

³ NOU 11:1981 og NOU 53:1983

om disse overordnede temaene. De etterlatte og overlevende vil vite hva som skjedde, hvorfor det skjedde, og hvem som hadde ansvar for at det ufattelige kunne skje. Spørsmålenes rekkefølge har jeg valgt å justere, slik at spørsmål som berører samme tema er gruppert mest mulig sammen. Rekkefølgen er derfor annerledes enn i vår henvendelse til Riksrevisjonen og i min bok «Kampen om Kielland». Men jeg har ikke endret spørsmålenes ordlyd. Ledende spørsmål får fortsatt være ledende. Misforståelser og feil i spørsmålene får også stå. Men der jeg finner det nødvendig, kommenterer jeg både ordlyd, form og fakta. Boka vil vise at det fortsatt stilles spørsmål. Dette er en dynamisk prosess, der ett spørsmål gjerne leder fram til nye spørsmål. Slik skal det være. De 89 spørsmålene setter ikke en sluttstrek. Men i prosessen med å finne flest mulige svar er det nødvendig og riktig å ta de etterlatte og overlevende på alvor, prøve å besvare der det er mulig – og prøve å vise det som kan være veien videre i det pågående arbeidet med å finne svar.

Jeg takker for godt samspill og samarbeid med Hertervig forlag, med redaktør Iselin Kleppestø Thorsen og et kritisk blikk fra konsulent Sigmund Jensen. Takk for godt samarbeid med Dokumentasjonsprosjektet og Norsk Oljemuseum, med fagbevegelsen og med de etterlatte og overlevende gjennom Kielland-nettverket.

Innholdsfortegnelse / disposisjon

Innledning, bakgrunn

Kapittel 1: Den franske rapporten

Kapittel 2: Dokumentasjonsprosjektet

– fra Minnebanken

Kapittel 3: Før havariet

Kapittel 4: Sprekker og ilandføring

– fra Minnebanken

Kapittel 5: Katastrofen

Kapittel 6: Kommisjon og snuingsforsøk

– fra Minnebanken

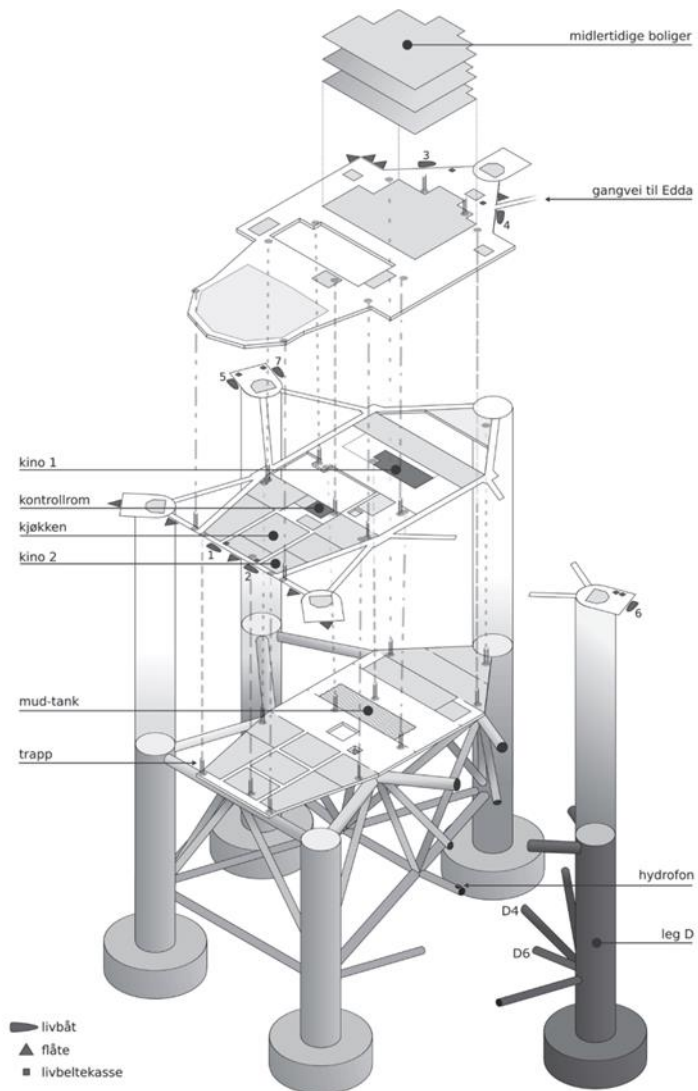
Kapittel 7: Snuing og norsk forlik

Kapittel 8: Fransk forlik

– fra Minnebanken

Kapittel 9: Flere spørsmål

Kapittel 10: Veien videre

Boligplattformen «Alexander L. Kielland» (til høyre) før ulykken. «Alexander L. Kielland» av NTB Scanpix. Gjengitt med tillatelse

Innledning, bakgrunn

Kielland-nettverket ble etablert i januar 2017, og består i hovedsak av etterlatte og overlevende etter Kielland-havariet i mars 1980. I tida etter katastrofen samlet etterlatte og overlevende seg i «Kielland-fondet», som arbeidet for å få snudd riggen, finne de omkomne og gjennomføre en fullstendig gransking av katastrofen. Riggen ble snudd i september 1983, basert på tekniske løsninger fra Kielland-fondet, etter et omfattende politisk press mot Willoch-regjeringa. Vi oppnådde et stortingsflertall for snuing – og mot regjeringas ønske om å senke riggen.

Vi krevde at riggen skulle bli grundig undersøkt og hadde et stortingsflertall i ryggen for å hogge opp riggen. Dette ville gjort det mulig å demontere og granske riggen fra topp til bunn, for å sikre at vi fikk svar på de mange spørsmålene etterlatte og overlevende satt igjen med.

Men regjeringa ville det annerledes, og presset gjennom en senkning av riggen i ekspresstid. Den norske granskingskommisjonen ledet av sorenskriver Thor Næsheim hadde allerede før snuinga av riggen erklært at snuinga var unødvendig – de mente de allerede hadde svaret på ulykkesårsaken. Den lå angivelig i en sveisefeil i D6-staget, og var dermed de franske produsentenes skyld. På tross av protester både fra etterlatte, overlevende og den

franske ekspertkommisjonen, ble riggen senket allerede i november 1983. Den norske kommisjonen nedla seg selv kort tid etter sninga.

Og vi satt igjen med spørsmål. Mange spørsmål. Den franske ekspertkommisjonen la fram sin rapport i 1985. Sveisefeilen i D6-staget ble bekreftet, men var ifølge franskmennene ikke ulykkas årsak. Feil drift av riggen var hovedårsak. Dermed satt vi med to årsaksforklaringer, og enda flere spørsmål. Norske myndigheter tok seg ikke engang bryet med å oversette den franske rapporten, langt mindre behandle den. Oversettelsen kom først i mars 2021. Riksrevisjonen sørget for det, og den ble offentliggjort samtidig som de la fram sin egen rapport.

Helt fram til 1990 arbeidet Kielland-fondet for nye undersøkelser for å få flere svar. Vi måtte innse at vi ikke kom noen vei, og nedla arbeidet med dette. Denne historien er nærmere beskrevet i min bok *Kampen om Kielland*⁴ og i flere andre bøker.

I 2016 la professor Marie Smith-Solbakken og hennes forskerteam ved Universitetet i Stavanger (UiS) fram sin første bok i serien «RÅOLJE». Nye spørsmål ble stilt, og flere nye fakta og opplysninger kom på bordet.

7

Mange av oss så behov for å organisere overlevende og etterlatte på ny, og Kielland-nettverket ble stiftet av Anders Helliksen (overlevende), Merete Haslund (etterlatt datter) og undertegnede (etterlatt bror) i januar 2017.

I mai inviterte vi etterlatte, overlevende, forskere og andre ressurspersoner til et seminar. Her ble det også stilt mange spørsmål og lett etter svar. Året etter inviterte Kielland-nettverket til et nytt seminar der søkelyset særlig ble satt på de overlevende mannskapene – de ansatte i Stavanger Drilling. De fleste av de 212 om bord på Kielland den katastrofale kvelden var overnattingsgjester. Men de som kjente riggen best var naturlig nok det maritime mannskapet. Og nå kom enda flere spørsmål på bordet.

Styret i Kielland-nettverket bidro med noen flere spørsmål, som samlet var kommet opp i 52. I 2019 sendte vi ut en henvendelse til etterlatte og overlevende og utfordret dem til å sende inn sine spørsmål. Etter denne runden var vi nå kommet til 89 spørsmål.

---

⁴ Reme, *Kampen om Kielland*, Hertervig forlag 2021

89 spørsmål til Riksrevisjonen

Etter at Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité i 2019 tok seg tid til å lytte til oss, besluttet de enstemmig å be Riksrevisjonen om å gå inn i Kielland-saken. Dette var en viktig seier for oss. Da Stortingets plenum i juni 2019 formelt ga Riksrevisjonen oppdraget, oversendte vi samme dag de 89 spørsmålene, sammen med en sterk og entydig oppfordring om å anbefale en ny supplerende gransking av katastrofen.

Riksrevisjonen har i liten grad svart på spørsmålene, og henviser ikke engang til dem i rapporten som ble offentliggjort 9. mars 2021 – heller ikke i oversikten over brev og eposter de har mottatt under arbeidet.⁵ Oppdraget deres var begrenset til å undersøke *myndighetenes* håndtering av Kielland, både før og etter havariet.

Selv om rapporten ikke henviser til våre spørsmål, gir likevel Riksrevisjonens gjennomgang noen svar. De dokumenterer mange forhold som er svært relevante i forhold til våre spørsmål.

Vår prosess med å samle spørsmål har gått parallelt med tre andre prosesser:

- Riksrevisjonens arbeid
- UiS-forskernes videre undersøkelser⁶
- Gravende journalistikk i Aftenbladet og nettavisen E24 – og ikke minst TV2 sitt arbeid med dokumentarserien «Katastrofen Kielland» i seks episoder som startet opp i januar 2022.

En fjerde prosess er godt i gang. Stortinget vedtok i juni 2021 å starte et Dokumentasjonsprosjekt i regi av Norsk Oljemuseum, i samarbeid med Kielland-nettverket. Dette prosjektet er svært viktig i søket etter flere svar.

Når jeg nå skal forsøke å svare på flest mulig av de 89 spørsmålene, er mange av svarene å finne i disse fire prosessene. Samtidig står flere av spørsmålene fortsatt ubesvart – og her vil jeg peke på mulige tiltak som vil være nødvendige for å finne svar. Noen av spørsmålene vil aldri bli besvart, siden riggen ble senket på 700 meters dyp, stagdeler ble dumpet og smeltet om, og bevis forspilt.

---

⁵ Dokument 3:6 (2020-2021) Rapport, ss 155-158

⁶ UiS: Universitetet i Stavanger

Sammen med Norsk Oljemuseum vil disse spørsmålene og svarene også få en digital plattform, slik at både spørsmål og svar kan eltes og videreutvikles gjennom en dynamisk nettbasert prosess. I dokumentasjonsprosjektets mandat heter det i punkt 2:

«... (Prosjektet skal) bidra til at pårørende, overlevende og andre berørte personer etter Alexander L. Kielland-ulykken føler seg sett, hørt og tatt på alvor – og at de så langt det er mulig får svar på ubesvarte spørsmål.»

Boka er dermed et bidrag for å oppfylle dette mandatet.

Før jeg tar fatt på de konkrete spørsmålene tror jeg det er nyttig med to presentasjoner: Den franske ekspertkommisjonens rapport (kapittel 1) og Dokumentasjonsprosjektet (kapittel 2). De 89 spørsmålene behandles så i kapitlene 3–8. I kapittel 9 tar jeg opp flere spørsmål som er blitt reist etter 2019, før jeg avslutter med refleksjoner om veien videre i kapittel 10.

De sentrale kildene for denne boka er:

- Den norske kommisjonens to rapporter fra 1981 og 1983
- Den franske kommisjonens rapport fra 1985
- Kielland-fondets rapport til Stortinget fra 1990
- «RÅOLJE»-bøkene fra UiS 2016 og 2017
- Aftenbladets magasinartikler i 2016 og 2017
- Kielland-nettverkets konferanserapport 2017
- Kielland-nettverkets referat fra Mannskapsseminar 2018
- Riksrevisjonens rapport 2021
- Dokumentasjonsprosjektet, inkludert ny forskning ved Universitetet i Stavanger (UiS).